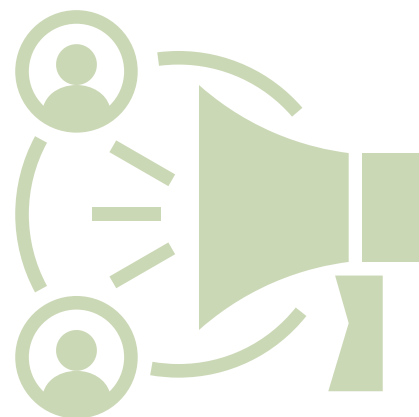

CZYNNIKI ZAKŁÓCAJĄCE

Czynnik zakłócający to coś, poza badanym zagadnieniem, co może dawać wyniki widoczne w badaniu. Czynniki zakłócające mogą być poza kontrolą badaczy i mogą powodować wyciąganie fałszywych wniosków z badań.

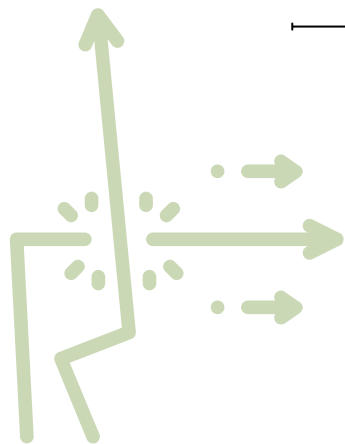
Uwzględnienie wszystkich możliwych czynników zakłócających w trakcie wykonywania badań z udziałem ludzi, może być bardzo trudne. Niemniej, badacze muszą próbować brać pod uwagę wszystko, co może wpływać na wyniki badań. Powinni to robić w trakcie planowania i prowadzenia badania, a także analizowania zebranych danych.

Autorzy badania, które kończy się stwierdzeniem, że istnieje związek lub "współzależność" pomiędzy czynnikiem, a rezultatem (na przykład wysokim spożyciem alkoholu, a chorobą wątroby) powinni również rozważyć, czy mogą istnieć jakiegokolwiek czynniki zakłócające. Jeśli badacze nie wezmą pod uwagę czynników zakłócających, wyniki ich badań mogą być nieważne. Na przykład jeżeli nie wezmą pod uwagę wpływu stosowanych leków na funkcjonowanie wątroby, mogą wyciągnąć błędny wniosek o wyłącznym wpływie alkoholu na jej funkcjonowanie.

Przykład: Czynniki zakłócające

Grupa badaczy decyduje się zbadać przyczyny chorób serca poprzez przeprowadzenie obserwacji. Badacze dowiadują się, że u osób biorących udział w ich badaniu i spożywających dużo czerwonego mięsa, rozwinęła się choroba serca. Uważają, że znaleźli powiązanie (lub "współzależność") pomiędzy spożywaniem czerwonego mięsa, a rozwojem chorób serca i mogą się pokusić o stwierdzenie (badacze lub czytelnicy ich pracy), że spożywanie czerwonego mięsa jest jedną z przyczyn chorób serca. Jednak przed wyciągnięciem takiego wniosku, badacze muszą wziąć pod uwagę czynniki zakłócające.

W powyższym przykładzie badacze mierzą spożycie czerwonego mięsa oraz częstość występowania chorób serca. Jednakże mogło być tak, że wszyscy uczestnicy badania, którzy jedli czerwone mięso, palili również regularnie papierosy lub mieli nadwagę. W takim przypadku, jeden lub obydwaj z tych pozostałych czynników mogły mieć wpływ na to, czy u uczestników badania rozwinęła się choroba serca czy nie. Innymi słowami, palenie i nadwaga są możliwymi czynnikami zakłócającymi w tym badaniu.

CZYNNIKI ZAKŁÓCAJĄCE

Przykład drugi:

Podobnie, jeżeli w badaniu polegającym na analizowaniu kolejnych osób zgłaszających się do fizjoterapeuty z powodu bólu pleców (badanie typu serii przypadków) nie weźmie się pod uwagę czynników innych niż stosowana terapia na np. nasilenie bólu (jak np. odpoczynek od pracy, samoustąpienie objawów, także zaniżanie nasilenia bólu w odpowiedzi na pytania terapeuty ze względu na chęć udzielenia odpowiedzi takiej jakiej pytający oczekuje), to można łatwo wyciągnąć błędne wnioski i formułować nietrafne, szkodliwe, a nawet niebezpieczne rekomendacje.

Branie pod uwagę czynników zakłócających jest szczególnie ważne w przypadku **badania sondażowych i obserwacyjnych**, gdyż trudniej jest wtedy badaczom kontrolować zmienne, tak jak jest to możliwe w przypadku **randomizowanych badań kontrolowanych**. Tego typu badania są więc bardziej podatne na czynniki zakłócające. W badaniach kontrolowanych badacze są w stanie stworzyć bardziej kontrolowane warunki, w których czynniki zewnętrzne mogą być ograniczone. W sondażach i badaniach obserwacyjnych czynniki zewnętrzne mogą łatwo przenikać do środowiska badań, co może potencjalnie im szkodzić.

Bardzo ważne znaczenie ma odpowiednia kontrola interwencji - np. przez stosowanie interwencji pozorowanej w grupie kontrolnej albo obserwowanie grupy porównawczej (tzw. komparator) w badaniach obserwacyjnych (zwłaszcza kohortowych).

